

Diskussionsfrågor om städning & allergi i skola och förskola

Niklas Ricklund, yrkeshygieniker, fil.dr. Arbets- och miljömedicin, Region Örebro län

1) Vilken är den viktigaste transportvägen för husdjursallergener in i skolmiljön?

- A. Hår och kläder hos personer som vistas där husdjur finns
- B. Skosulor från personer som varit där husdjur finns
- C. Husdjur som följer med in i eller rör sig runt skolområdet

Rätt svar: A

Varför det spelar roll: Textiltransport via hår/kläder är den dominerande källan till allergener i inomhusmiljön. Allergener sätter sig i damm och på ytor och recirkulerar i luften – särskilt i klassrum med mycket textilier.

Åtgärdsidé: Policyn för skolans kläd- och textilhantering (t.ex. "skolkläder"/ytterklädespolicy) kan minska allergentrycket, kombinerat med städning och ventilation. Skolkläder avser plagg som inte används i hemmet. Ytterklädespolicy handlar om att exempelvis förvara ytterkläder i avsedda utrymmen, tvätta ytterplagg oftare under perioder med höga allergennivåer.

Diskussionsfråga: Hur kan vi kommunicera till vårdnadshavare och personal med pälsdjur om klädrekommendationer på ett positivt och inkluderande sätt?

2) Vilken åtgärd ger mest effekt för att minska halter av allergener i klassrummets luft?

- A. Öppna fönster ofta, även under pollensäsong
- B. Öka städfrekvensen och använda dammsugare med HEPA-filter
- C. Placera fler växter i klassrummet

Rätt svar: B

Varför det spelar roll: Systematisk städning med rätt utrustning minskar både damm och allergener; vädning under pollentoppar och "grön inredning" hjälper inte mot allergenbelastning.

Åtgärdsidé: Säkerställ i upphandlingen att städbolag använder **HEPA-klassade** maskiner och att städinstruktioner tydliggör vilka ytor, frekvens och kvalitetskontroller som ska ingå.

Diskussionsfråga: Har vi rätt och mätbara nyckeltal för städkvalitet (t.ex. dammnivå på horisontella ytor, egenkontroller, stickprov)?

3) Vilken strategi är mest effektiv för att minska mängden allergener som fastnar och sprids via textilier?

- A. Minimera gardiner, mjuka möbler och andra textilier i klassrum
- B. Lufta textilier utomhus någon gång i månaden
- C. Tvätta textilier oftare

Rätt svar: A

Varför det spelar roll: Textilier fungerar som "allergenmagasin". Mindre textil = mindre upplagring och mindre resuspension.

Åtgärdsidé: Prioritera hårda, lättstädade ytor i klassrum och grupprum; där textilier behövs – välj avtagbara, tvättbara varianter med definierade tvättrutiner.

Diskussionsfråga: Vilka rum på vår skola har störst textilmängd i dag och hur kan vi stegvis ersätta dem?

4) Vad gäller för luftrenare i skolan?

- A. De bör undvikas helt eftersom de släpper ifrån sig luftvägsirriterande ämnen
- B. De kan vara ett bra komplement om de har mekanisk filtrering (HEPA), men ersätter inte städning/ventilation
- C. De har ingen betydelse för allergennivåer

Rätt svar: B

Varför det spelar roll: Rätt typ av luftrenare (mekanisk/filterrening) kan sänka partikelhalter inklusive allergener, men ger bäst effekt i kombination med städning, minskad textil och rätt ventilation. (Luftrenare som genererar ozon, direkt eller indirekt, rekommenderas inte eftersom ozon i sig är ett potent luftvägsirriterande ämne.)

Åtgärdsidé: Om luftrenare används – kräv **HEPA**, specificera serviceintervall och filterbyten, och placera dem där vistelsetätheten är hög (t.ex. fritids, NO-salar).

Diskussionsfrågor: På vilka sätt fungerar städningen bra hos oss? Vad skulle vi vilja genomföra för ytterligare insatser? Var skulle en riktad insats med luftrenare ge mest marginalnytta hos oss?

5) Vad är viktigast för att säkerställa att städningen verkligen minskar allergenbelastningen över tid?

- A. Öka städtiden
- B. Att varje lärare själv får avgöra hur behovet för städningen ser ut i det egna klassrummet
- C. Städspecifikationer i avtal och kvalitetsuppföljningar genom egenkontroller och stickprov

Rätt svar: C

Varför det spelar roll: Ledningssystem och uppföljning styr beteende och kvalitet. Utan krav på metod (t.ex. HEPA, avtorkning med fuktig trasa/motsvarande), frekvens och kontroll riskerar extra städresurser att ge liten effekt.

Åtgärdsidé: Inför/uppdatera en *checklista för allergimedveten städning* (ytor, ventilationsdon, höga hyllor, textilhantering) och följ upp månadsvis i samverkan med leverantör/fastighetsägare.

Diskussionsfråga: Vilka mätbara kvalitetsmål för detta skulle vi främst vilja följa upp?